

31. BÖLÜM

YAŞAM PERSPEKTİFİ RİTİM MODELİ

Dilek ÇELİK EREN*

JOYCE J. FITZPATRICK
(1944 -....)

Joyce Fitzpatrick, Rogers'ın Üniter İnsan Kuramı'nı temel alarak hemşirelik araştırma alanı için bir ritim modeli sunmuştur. İnsan, çevre, sağlık ve hemşirelik kavramlarını tanımlamış ve modelle ilişkilendirmiş ve tüm bu kavramların yaşamın anlamı için gerekli olduğu fikrini savunmuştur. Ona göre yaşamın anlamı insan yaşamının en önemli parçası; yaşamı geliştirmek ve sürdürmek için gereklidir. İnsan için yaşanan deneyimlerin kriz olarak algılanmasına neyin yol açtığı belirlenerek, yaşamı neyin anlamlı kıldığını anlaşılabilecek ve yaşamın anlamlılığı, kriz deneyimlerinin başarılı bir şekilde çözülmesini kolaylaştıracaktır. Yaşam Perspektifi Ritim Modeli, yaşlılar, psikiyatrik hastalığı olan bireyler, intiharı deneyimlemiş bireyler, terminal dönemdeki bireyler gibi kriz dönemindeki bireylerin ritmik davranışlarını belirlemek amacıyla çeşitli çalışmalarda kullanılmıştır.

KURAMCININ ÖZGEÇMİŞİ

Bir hemşirelik eğitimcisi; hemşirelik, geriatri, psikolojik bakım ve hemşirelik teorisi savunucusu olan Joyce J. Fitzpatrick, 1944 yılında Amerika'da doğmuştur (1). Sağlık hizmetlerine olan ilgisi erken yaşta ortaya çıkan Fitzpatrick, hemşirelik lisans eğitimini Georgetown Üniversitesi, yüksek lisans eğitimini psikiyatri hemşireliği alanında Ohio State Üniversitesi ve doktorasını hemşirelik eğitimi alanında New York Üniversitesi'nde tamamlamıştır (1, 2). Hemşirelik ve sağlık

* Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, dilek.celik@omu.edu.tr

SONUÇ

Gelişimsel bir model olan Yaşam Perspektifi Ritim Modeli, ritimler aracılığıyla insanın gelişimsel sürecini açıklamaktadır. Bu gelişim; bireyin çevresi ile arasında sürekli etkileşim içerisinde ortaya çıkmaktadır. Sağlık; maksimum yaşam potansiyeli ile insana ilişkin özelliklerin sürekli bir biçimde gelişimi olarak düşünülmekte; yaşamın anlamı sağlık boyutunda değerlendirilmektedir. Bireyin kriz yaşama durumunda bütünlüğünün tehdit edildiği ve insan gelişim sürecinde ritmik çıkışlara neden olduğu vurgulanmaktadır. Bireylerin yaşamın anlamı ile ilgili düşünceleri ise hemşireliğin temel odağıdır. Modelin zayıf noktası ise sağlık ve yaşamın anlamlılığı kavramlarının dolaylı olarak örtüşmesidir. Aynı zamanda bilişsel davranışlar ve algısal davranışlar kavramlarının henüz yeteri kadar somutlaştırılmadığı görülmektedir. Uygulamada kullanılabilirliği ve test edilebilirliği ile ilgili araştırmaların artırılmasına ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Fitzpatrick J. (2021). Nursing Theory. Erişim adresi: <https://nursing-theory.org/nursing-theorists/Dr-Joyce-Fitzgerald.php> Erişim Tarihi: 26.03.2021.
2. Karadağ A, Çalışkan N, Göçmen Baykara, Z. Hemşirelik Teorileri ve Modelleri. Akademi Basın ve Yayıncılık. 1. Baskı, İstanbul. 2017, s 622-636.
3. Fitzpatrick JJ, McCarthy G. (Eds.). *Theories Guiding Nursing Research And Practice: Making Nursing Knowledge Development Explicit*. Springer Publishing Company, 2014.
4. Smith MJ, Carpenter RD, Fitzpatrick JJ. (Eds.). *Encyclopedia of Nursing Education*. Springer Publishing Company, 2015.
5. Fawcett J, Desanto-Madeya S. *Contemporary Nursing Knowledge: Analysis and Evaluation of Nursing Models and Theories*. FA Davis, 2012.
6. Fitzpatrick JJ, McCarthy G. RNYT, R. (Eds.). *Nursing Concept Analysis: Applications to Research and Practice*. Springer Publishing Company, 2016.
7. Lee E. (2012). Relationships among depressive symptoms, spiritual well-being, and quality of life in primary liver cancer patients in Korea (Doctoral dissertation, Case Western Reserve University).
8. Life Perspective Rhythm Model. (2021). Nursing Theory. Erişim Adresi: <https://nursing-theory.org/theories-and-models/life-perspective-rhythm-model.php> Erişim Tarihi: 29.03.2021.
9. Fitzpatrick JJ, Kim NH. Meaning in life: Translating nursing concepts to research. *Asian Nursing Research*. 2008; 2(1): 1-4.
10. Smith L. *Health and Illness Frameworks. Frameworks for Advanced Nursing Practice and Research: Philosophies, Theories, Models, and Taxonomies*, Springer Publishing Company. 2017, p.127-139.

11. Serpici A, Demirbağ BC. Fitzpatrik'in Ritim Kuramına Göre Mide Malign Neoplazmı Olan Hastanın Hemşirelik Bakımı: Olgu Sunumu. Balıkesir Medical Journal. 2018; 2(1): 83-92.
12. Özbayer C, Değirmenci İ. Sirkadiyen saat, hücre döngüsü ve kanser. Dicle Tıp Dergisi. 2011; 38(4): 514-518.
13. Pektekin Ç. *Hemşirelik Felsefesi. Kuramlar-Bakım Modelleri ve Politik Yaklaşımlar*. İstanbul medikal yayıncılık, 2013.
14. Fitzpatrick JJ. *A Life Perspective Rhythm Model*. In J.J. Fitzpatrick & A.L. Whall (Eds.), *Conceptual models of nursing: Analysis and application* (2nd ed., pp. 401–407). Norwalk, CT: Appleton & Lange, 1989.
15. Lee S, Hong, GRS. Predictors of depression among community-dwelling older women living alone in Korea. Archives of Psychiatric Nursing. 2016; 30(5): 513-520.
16. Lleva DM, and Baquirin J. *Professional Immigrant Nurses: The Role of Mentoring in Competency Assessment*. Arcada University of Applied Sciences. Finland. 2019.